

JOMALA KOMMUN

Stöd för närståendevård

VAD INNEFATTAR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD?

Med närståendevård avses vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Närståendevård för vårdbehövande över 65 år och där behovet av hjälp och omsorg beror på åldersrelaterad funktionsnedsättning handläggs inom kommunal äldreomsorg. Närståendevård för vårdbehövande under 65 år och för vårdbehövande som går under lagen om stöd för handikapp handläggs av kommunernas socialtjänst (KST).

Skillnaden mellan *närståendevård* och *ömsesidig hjälp* som närstående personer ger varandra är att närståendevården är *mycket bindande och krävande, dygnet runt vård* eller *fortlöpande daglig vård*. Med *närståendevården* avses *alltid hjälp med den personliga vården och omsorgen*, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Stödet för närståendevård omfattar i första hand de personer vars förmåga att klara sig på egen hand har försämrats så pass mycket att de behöver fortgående vård och omsorg för att kunna bo hemma.

Stöd för närståendevård beviljas inte om andra tjänster än stöd för närståendevård bättre tryggar vården och omsorgen. Sådana tjänster kan vara till exempel den kommunala hemvården, någon form av boendeservice eller en annan social service.

- Stöd för närståendevård består av ett *vårdarvode, kompletterande hälso- och socialtjänster till den vårdbehövande* och *stöd till närståendevårdaren*.
- Närståendevårdsstöd är *ingen subjektiv rätt*, kommunen fastställer grunderna för beviljande av stöd för närståendevård inom lagstadgade bestämmelser.
- Närståendevårdsstöd beviljas oberoende av den sökandes ekonomi.
- Närståendevårdsstöd beviljas inte för vård på institution eller effektiviserat serviceboende (ESB).

Lagrum: Lag om stöd för närståendevård (FFS 2005:937).
Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksomfattningar om socialvård (ÅFS 1995/101)

ALLMÄNNA KRITERIER FÖR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

Enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård kan kommunen bevilja stöd för närståendevård om *alla förutsättningarna* nedan *uppfylls*:

- Någon på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller handikapp eller av någon annan motsvarande orsak behöver vård eller omsorg i hemförhållande.
- En anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära är beredd att ansvara för vården och omsorgen med hjälp av behövlig service.
- Vårdarens hälsa och funktionsförmåga svarar mot de krav som närståendevården ställer.
- Närståendevården tillsammans med andra behövliga social- och hälsovårdstjänster är tillräckliga med tanke på den vårdbehövandes välbefinnande, hälsa och säkerhet.
- Den vårdbehövandes hem till sina sanitära förhållanden och övriga förhållanden är lämpligt för den vård som ska tillhandahållas där.
- Beviljande av stöd bedöms vara förenligt med den vårdbehövandes bästa.
- Den vårdbehövande godkänner närståendevårdaren.

ANSÖKAN OM STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

1. Ta kontakt med kommunens äldreomsorgschef för att få en *ansökningsblankett* eller skriv ut en ansökningsblankett från kommunens hemsida www.jomala.ax under blanketter.
2. *Den vårdbehövande* står alltid som sökande för närståendevårdsstöd inom kommunen.
3. Fyll i blanketten, bifoga *C-läkarintyg* och skicka till *Jomala kommun PB 2 AX- 22151 Jomala märkt "Närståendevård"*.
4. Äldreomsorgschefen tar kontakt med dig och bokar in ett *hembesök* för att informera dig om närståendevårdsstöd och för att skriva en *vård- och serviceplan*.
5. Äldreomsorgschefen tar *beslut* om närståendevårdsstödet beviljas eller avslås på basen av läkarintyg, vård- och serviceplanen och de fastställda kriterierna för närståendevårdsstöd.
6. Den sökande *delges beslutet*. Vid beviljande av närståendevårdsstöd skickas även *avtal om närståendevård* till vårdgivaren för underskrift.
7. Vårdaren får *krysslistor* som ska fyllas i för alla dagar/månad. Krysslistorna finns även för utskrift på kommunens hemsida www.jomala.ax under blanketter. Arvodet utbetalas månatligen i efterskott på basen av beslut och redovisade krysslistor. Krysslistan bör lämnas in till äldreomsorgschefen senast den 3:e följande månad för att utbetalning av arvodet ska kunna ske under månaden. Krysslista får lämnas som maximalt tre månader retroaktivt.

Närståendevårdsstöd är en *skattepliktig inkomst* varvid vårdaren ska lämna in ett *skattekort* till kommunen.

Den som är missnöjd med tjänstemannabeslutet har rätt att lämna in ett rättelseyrkande till kommunstyrelsen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet. För de sökande som inte uppfyller alla förutsättningarna för beviljande av stöd för närståendevård kan tjänster enligt socialvårdslagen beviljas enligt ansökan och prövning.

Frågor gällande stöd för närståendevård för äldre personer besvaras av kommunens äldreomsorgschef, tel. 329 141 eller per e-post: sanna.lindroos@jomala.ax

VÅRD- OCH SERVICEPLANEN

Enligt 7 § i lagen om närståendevård ska åtminstone följande antecknas i vård- och serviceplanen:

1. Omfattningen av och innehållet i den vård som *närståendevårdaren* ger.
2. Omfattningen av och innehållet i andra social- och hälsovårdstjänster som den vårdbehövande behöver.
3. Omfattningen av och innehållet i socialvårdstjänster till stöd för närståendevårdarens uppdrag.
4. Hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.

Planering av servicen och den fortsatta bedömningen stöds även genom anteckning av:

- Den vårdbehövandes fysiska, kognitiva, psykiska och sociala funktionsförmåga.
- En bedömning av närståendevårdarens hälsa, vårdkunskaper och hemmet som vårdmiljö.
- Målen för upprätthållande och främjande av den vårdbehövandes funktionsförmåga.
- Uppföljningstidpunkt av vård- och serviceplanen, vid behov eller minst 1 gång/ varannat år.

AVTAL OM NÄRSTÅENDEVÅRD

- Närståendevårdsstödet beviljas från *ansökningsdagen* och beviljas enligt avtal *tillsvidare*. Av särskilda skäl kan stödet beviljas för en tidsbestämd period.
- Avtalet behöver vara undertecknat av bägge parter, och returnerat till kommunen för att börja gälla.
- Närståendevårdsstöd beviljas för en period om minst 1 månad.
- Närståendevårdsstöd kan efter prövning i särskilda fall beviljas retroaktivt om högst 3 månader om kraven i övrigt uppfylls och särskilda skäl föreligger.
- Beslut som gäller sänkning av arvodesklass träder ikraft tidigast från första dagen i månaden efter beslutsdatum.
- Om närståendevården *tillfälligt avbryts* av skäl som beror på den *vårdbehövandes hälsa* och som inte betraktas som lagstadgad ledighet som t.ex. sjukhusvistelse eller periodplats vid institution/ ESB så upphör utbetalningen av vårdarvodet under vårdavbrottet.
- Om vården har blivit varaktigt obehövlig till följd av en ändring i vårdbehövandes hälsotillstånd så upphör avtalet vid slutet på månaden. Likaså om den vårdbehövande flyttas till långvarig institutionsvård eller avlider.
- Om närståendevården *avbryts* av skäl som beror på *vårdaren* och som inte är lagstadgad ledighet så upphör utbetalningen av vårdarvodet under vårdavbrottet. Kommunen kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 2 månader efter uppsägningen.
- Närståendevårdaren kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 1 månad efter uppsägning.
- Om den vårdbehövande eller vårdarens hälsa eller säkerhet äventyras av att avtalet fortsätter så kan avtalet upphävas omedelbart.
- Lagen om närståendevårdsstöd innehåller *inga grunder för uppsägning* varvid det är upp till *avtalspartnerns bedömning* när denne vill säga upp avtalet.
- Närståendevårdaren har en skyldighet att meddela kommunen när det sker förändringar i vårdtagarens tillstånd, förändringar som påverkar vårdarens förmåga att verka i uppdraget, när det sker avbrott i vården liksom om boende eller boningskommun ändras.
- Kommunens frivilliga *olycksfallsförsäkring* för närståendevårdarna kan tillämpas om en olycka drabbat vårdaren i vården av den vårdbehövande.

LEDIGHET FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

- Närståendevårdare som vårdar en person fortgående alla dagar eller dygnet runt har rätt till 5 lagstadgade lediga dygn/månad. De 5 lediga dygnen kan tas ut varje månad eller sparas ihop till en längre ledighet om maximalt 15 dagar. Outnyttjad lagstadgad ledighet sparas som maximalt tre månader. Vårdarvodet påverkas inte av den lagstadgade ledigheten. Om närståendevårdaren tar ut fler dygn än den lagstadgade ledigheten påverkas arvodet så att det utbetalas i proportion till antalet vårddagar. Om ledigheten under en månad överstiger 10 dygn så tjänas ingen lagstadgad ledighet in under den aktuella månaden.
- Den lagstadgade ledigheten kan även tas ut i kortare tid än ett dygn s.k. periodisering. I detta fall motsvarar 10 h ett dygn som lagstadgad avlastning.
- All ledighet ska redovisas i den månatliga redovisningen.
- Vid annan ledighet än lagstadgad ledighet utbetalas arvodet i proportion till arvodet, månadens antal dagar samt antal vårddagar.
- Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet besluter kommunen vilka vård- och serviceformer kommunen kan erbjuda den vårdbehövande. Vård- och serviceformerna ska vara ändamålsenliga med beaktande av den vårdbehövandes vårdbehov och ålder och vara avgiftsfria.

- Närståendevårdare med ett lägre vårdarvode än vårdklass 1 är inte berättigade till lagstadgad ledighet, dvs. betald ledighet om 5 dygn/månad. Vid ledighet utbetalas arvodet i proportion till antalet vård dagar.

KOMPLETTERANDE HÄLSO- OCH SOCIALTJÄNSTER OCH STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

Exempel på kompletterande tjänster som vid behov kan ordnas för den vårdbehövande enligt ansökan och prövning är bl.a. hemvårdens stödtjänster, socialt umgänge och nätverkande genom kommunens aktivitetskoordinator och deltagande på Oasens dagverksamhet för minnessjuka. Som stöd för närståendevårdaren finns i kommunen äldreomsorgschefen och från Ålands hälso- och sjukvård finns för den medicinska delen hemsjukvården, seniorrådgivningen och geriatriska kliniken.

Avgifter

Avgifter för de kompletterande hälso- och socialtjänsterna uppgår till samma avgift som för övriga kommuninvånare. Tjänsterna under närståendevårdarens lagstadgade ledighet är kostnadsfria.

ARVODEN FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

Vårdarvodet graderas i olika kategorier utgående från hur krävande och bindande vården är *för vårdgivaren*. Hjälpbehov med sådant som hushållssysslor, ärendehantering eller utevistelse berättigar inte till stöd för närståendevård.

Vårdklass 1. 485,09 €/månad

Den vårdbehövande behöver och får av en närståendevårdare vägledning och hjälp dagligen *vid minst två tillfällen och i minst två dagliga och personliga aktiviteter enligt nedan*. Den vårdbehövande behöver inte fortgående vård och omsorg dygnet runt.

- **Personlig hygien:** Den vårdbehövande behöver dagligen närvarande vägledning eller hjälp med skötseln av den personliga hygien. Med daglig personlig hygien avses tvätt av ansikte och händer, tandborstning och övrig hudvård.
- **Näringsintag:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning, hjälp eller stöd med att få i sig mat och dricka. Närståendevårdaren ser till att den vårdbehövande får i sig rätt sorts och tillräckligt med näring och dricka, värmer och eventuellt portionerar mat på tallriken.
- **Förflyttning inomhus:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning eller hjälp med förflyttningar inomhus. T.ex. stöd vid uppresning, att ge hjälpmedel, eller att hitta rätt rum i hemmet
- **Medicinhantering:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning eller hjälp med medicinerna. Närståendevårdaren ansvarar att regelbundna mediciner tas på rätt sätt och rätt tidpunkt samt att eventuell extramedicinering tas enligt vårdpersonalens anvisningar.
- **Påklädning:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning eller hjälp med på- och avklädning samt att kläderna är lämpliga för situationen och årstiderna.
- **WC-besök:** Den vårdbehövande behöver dagligen närvaro, vägledning eller hjälp med toalettbesöken. Hjälp kan handla om nedredelstvätt/ torkning eller exempelvis blöjbyte.

- **Övrig medicinsk egenvård:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med enklare sjukvårdsåtgärder som t.ex. sårvård eller daglig skötsel av katetern.
- **Psykisk och kognitiv funktionsförmåga:** Den vårdbehövande behöver dagligen stöd på grund av nedsatt minne, kognition eller psykisk ohälsa. Hjälpen kan även handla om stöd i kommunikation och vid socialinteraktion.

Närståendevård enligt vårdklass 1. förutsätter inte att vårdgivaren bor tillsammans med den vårdbehövande, men vårdgivaren i denna klass binder sig till fortgående och dagligen återkommande omsorg. Stöd och vägledning kan delvis ske genom ljud-/ bildkontakt.

Närståendevård enligt vårdklass 1. är jämförbar med daglig hemvård och berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

- Arvode som betalas till avlösare: 29,11 €/dygn

Klass 2. 688,89 €/månad

Den vårdbehövande behöver och får av en närståendevårdare vägledning och hjälp dagligen *flera gånger* och *i minst tre dagliga personliga aktiviteter enligt nedan*. Den vårdbehövande kan inte tillbringa natten ensam, men behöver ej nödvändigtvis konkret hjälp på natten.

- **Personlig hygien:** Den vårdbehövande behöver dagligen närvarande vägledning eller hjälp med skötseln av den personliga hygien. Med daglig personlig hygien avses tvätt av ansikte och händer, tandborstning och övrig hudvård.
- **Näringsintag:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning, hjälp eller stöd med att få i sig mat och dricka. Närståendevårdaren ser till att den vårdbehövande får i sig rätt sorts och tillräckligt med näring och dricka, värmer och eventuellt portionerar mat på tallriken.
- **Förflyttning inomhus:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning och hjälp med förflyttningar inomhus. T.ex. assistans med att resa upp sig, ledsagande eller med att följa upp/ assistera till rätt rum i hemmet.
- **Medicinhantering:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med medicinerna. Närståendevårdaren ansvarar för administrering (ex. ger tablettorna, sticker insulin) av regelbundna mediciner så att de tas på rätt sätt och vid rätt tidpunkt samt ansvarar för att eventuell extramedicinering tas enligt vårdpersonalens anvisningar.
- **Påklädning:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med på- och avklädning eller att närståendevårdaren instruerar uppgifterna steg för steg.
- **WC-besök:** Den vårdbehövande behöver dagligen vägledning eller hjälp med toalettbesöken. Hjälp kan handla om nedredelstvätt/ torkning eller exempelvis blöjbyte.
- **Övrig medicinsk egenvård:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med enklare sjukvårdsåtgärder som t.ex. sårvård eller daglig skötsel av katetern.
- **Psykisk och kognitiv funktionsförmåga:** Den vårdbehövande behöver dagligen mycket stöd på grund av nedsatt minne, kognition eller psykisk ohälsa. Hjälpen kan bl.a. handla om stöd i kommunikation och vid socialinteraktion, men kan även bestå av utmaningar som handlar om att bemöta och hantera förändrat beteende och psykologiska symptom vid minnessjukdom.

Närståendevård enligt vårdklass 2. förutsätter boende i samma hushåll och den vårdbehövande kan endast lämnas ensam några timmar om dagen.

Närståendevård enligt vårdklass 2. är jämförbar med personlig assistans alternativt dygnet runt serviceboende. Närståendevårdaren är berättigad till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

- Arvode som betalas till avlösare: 48,22 €/dygn
10,00 €/ timme (< 5 timmar)

Klass 3. 1 105,77 €/månad

Den vårdbehövande behöver och får av en närståendevårdare vård och omsorg *dygnet runt i minst fem dagliga personliga aktiviteter enligt nedan*. Den vårdbehövande behöver även fortgående hjälp på natten.

- **Personlig hygien:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med skötseln av den personliga hygien. Med daglig personlig hygien avses tvätt av ansikte och händer, tandborstning och övrig hudvård.
- **Näringsintag:** Den vårdbehövande behöver dagligen närvarande hjälp eller stöd med att få i sig mat och dricka. Närståendevårdaren ser till att den vårdbehövande får i sig rätt sorts och tillräckligt med näring och dricka, värmer och portionerar mat på tallriken, eventuellt matar eller steg för steg instruerar bredvid.
- **Förflyttning inomhus:** Den vårdbehövande är helt beroende av hjälp när det gäller förflyttningar inomhus. Den vårdbehövande behöver antingen ledas eller förflyttas till en rullstol, men kan även vara helt sängbunden.
- **Medicinhantering:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med medicinerna. Närståendevårdaren ansvarar för administrering (ex. ger tablettorna, sticker insulin) av regelbundna mediciner så att de tas på rätt sätt och vid rätt tidpunkt samt ansvarar för att eventuell extramedicinering tas enligt vårdpersonalens anvisningar.
- **Påklädning:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med all på- och avklädning eller att närståendevårdaren instruerar uppgifterna steg för steg.
- **WC-besök:** Den vårdbehövande behöver dagligen närvaro, vägledning eller hjälp med toalettbesöken. Hjälp kan handla om nedredelstvätt/ torkning eller exempelvis blöjbyte.
- **Övrig medicinsk egenvård:** Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med enklare sjukvårdsåtgärder som t.ex. sårvård eller daglig skötsel av katetern.
- **Psykisk och kognitiv funktionsförmåga:** Den vårdbehövande behöver dagligen fortgående stöd på grund av nedsatt minne, kognition eller psykisk ohälsa. Hjälpen kan bl.a. handla om stöd i kommunikation och vid socialinteraktion, men kan även bestå av utmaningar som handlar om att bemöta och hantera förändrat beteende och psykologiska symptom vid minnessjukdom.

Närståendevård enligt vårdklass 3. förutsätter boende i samma hushåll och den vårdbehövande kan endast lämnas ensam under korta stunder.

Närståendevårdare i vårdklass 3. behöver vara i beredskap att ombesörja behovet av insatser dygnet runt och är således jämförbar med dygnet runt boendeservice eller t o m institutionsvård. Närståendevårdaren är berättigad till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

- Arvode som betalas till avlösare: 88,46 €/dygn
17,50 €/ timme (< 5 timmar)

Klass 4. 1 377,89 €/månad (specialklass)

Denna arvodesklass kan tillämpas under en tidsbestämd period (1 – 6 månader) när det handlar om särskilt vårdintensiva övergångsperioder som vid till exempel återhämtning efter en allvarlig olycka, en plötslig svår sjukdom eller palliativ vård. Arvodesklassen kan även efter en särskild prövning tillämpas i fall en närstående vårdare lämnar sitt förvärvsarbete för att ta hand om en närstående i behov av omfattande vård och omsorg.

Kriterier för utbetalning av arvode enligt specialklassen:

- Vårdbehovet är minst det samma som i klass 3.
- Närstående vårdaren är förhindrat att utföra förvärvsarbete, tar tjänstledigt eller slutar. Närstående vårdaren får inte heller vara arbetsökande.
- Närstående vårdaren har endast ringa arbetsinkomster (ex. pension, hyres- eller ränteinkomster).
- Närstående vårdaren har inte rätt till altemneringsersättning enligt 13 § i lagen om altemneringsledighet (FFS 2002:1305) eller rätt till specialvårdspenning enligt stadganden i kap. 10 i sjukförsäkringslagen (FFS 2004:1224)
- Närstående vård enligt specialklassen är jämförbar med institutionsvård eller t o m sjukhusvård. Närstående vårdaren är berättigad till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.
- Arvode som betalas till avlösare: 110,23 €/dygn
22,00 €/ timme (< 5 timmar)

Indexskydd

Vårdarvodets storlek justeras kalenderårsvis med en lönekoeficient som årligen fastställs för tillämpande av 7 b § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961).

Sänkning av stödet för närstående vård

Det utbetalda vårdarvodet för stöd för närstående vård kan sänkas till ett lägre belopp än det fastställda om den vård och omsorg som vårdaren ger är mindre omfattande än vad som i beviljandekriterierna fordras (FFS 2005:937, 4 § 1 mom.), till exempel på grund av tjänster som minskar vårdbehovet och/eller bundenheten.

Minskning av arvodet

Den vårdbehövande vistas i dagvård/ dagverksamhet fler än 3 ggr./ vecka	minus 10 %
Vårdbehövande har fortgående och regelbunden hemservice mer än 7 h./ vecka.	minus 10 %

Att dessa principer överensstämmer med kommunstyrelsens beslut intygas:

Jomala den 26 november 2024

Tina Åberg

Byråsekreterare